

14 Nisan 1991 Pazar

SANAT

Atatürk'den Agatha Christie'ye dek yüzlerce ünlüyü ağırlayan otelin kitabı yayımlandı

Pera Palas'ın tarihi ve konukları

“Her hangi bir otelde oda tutmadan evvel tamamiyle yenileştirilmiş olup arzu

edilen bütün konforu cami emsalsiz bir mevkide kain ve Eyüple Halice nazır Pere Palas'ı behemehal ziyaret ediniz. Otelin havlisi som mermerden yapılmış, zeminler ağır kıymetli Acem halılarıyla kaplanmıştır.

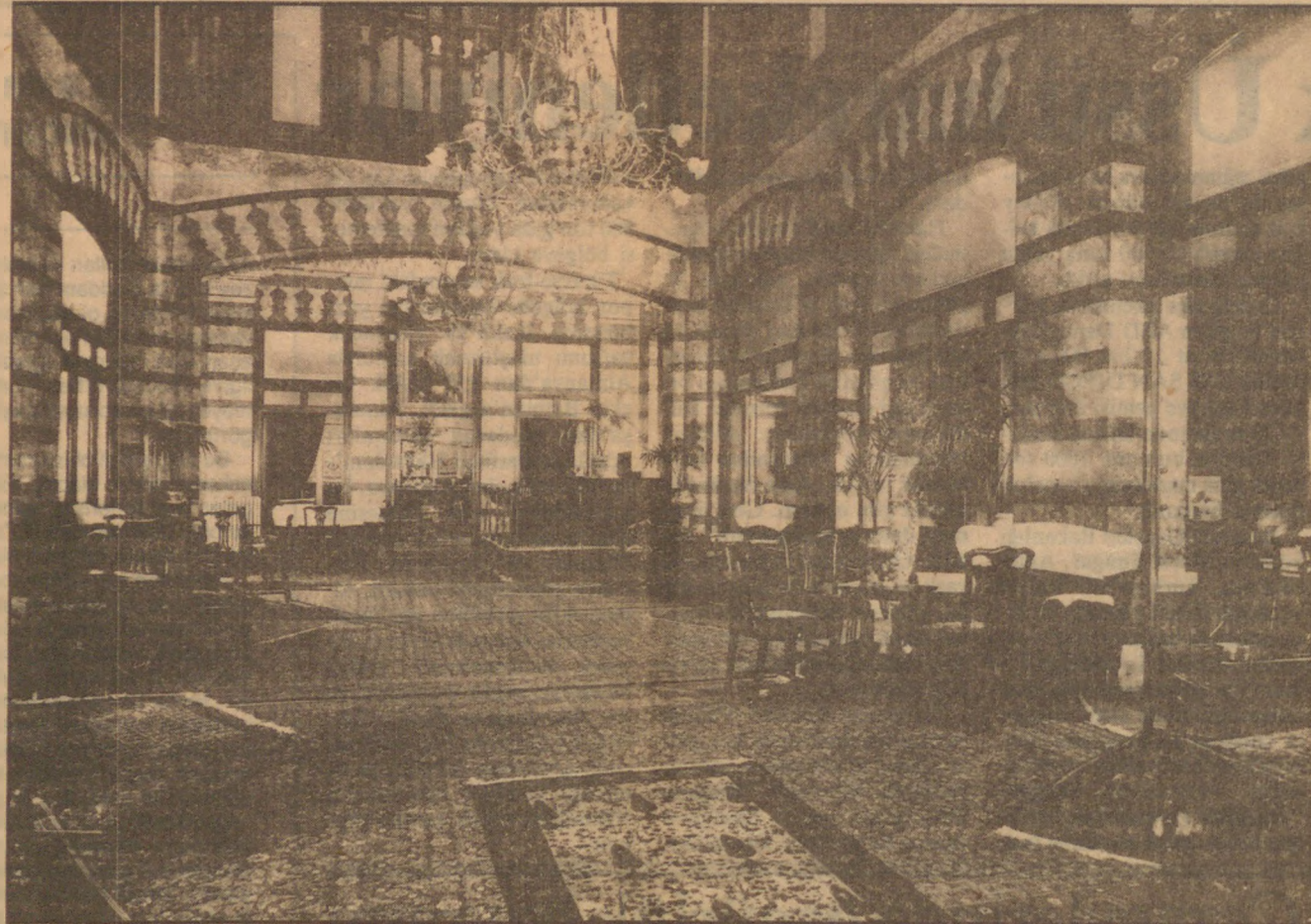
Akarsu-Merkezi teshin Alaturka ve Alafranga yemekler, kusursuz servis.

Uzun ikametler ve aileler için tenzilatlı fiyatlar.

'Palas İstanbul' adresine telgraflayınız, odanız tutulmuş olacaktır.

Jak Deleon'un, İstanbul Otelcilik ve Turizm Ticaret A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Süzer'in katkılarıyla gerçekleştirdiği “Pera Palas” otelinin tarihini anlatan kitabı önsöz yerine böylesine bir ilanla başlıyor. İlan, kitabın ilk sayfasına olduğu gibi ya da bir diğer deyişle “tıpkıbasım”ıyla alınmış. Türkçe'nin zayıftı, imla kurallarının hiç sayılması vs. vs. hepsi var bu ilanda. Ama önsöz yerine geçen bu ilandan da, Jak Deleon'un belgesel bir tavır ve titizlikle otelin tarihini anlatmayı yeğlediğini kolaylıkla anlıyoruz. Yoksa nice olaylara tanıklık edip, nice ünlü kişileri odalarında barındırmış tarih yaratan Pera Palas'ın onca güzel görüntüsü varken, bu ilan, kitabın ilk sayfalarına niye konsun ki?

Kitap, sonuna sanki zoraki konmuş gibi iğreti duran albüm kısmıyla birlikte yaklaşık seksen sayfa. İlk bölümün adı Pera Palas, ardından bu otelle özdeşleşmiş Orient Express kısmı geliyor ve şu bölümlerle devam ediyor: Tarih ve Ünlüler, Pera Palas ve Atatürk. Pera Palas ve Agatha Christie, Pera Palas ve Suikast, Pera Palas ve Casuslar. Kısacası Pera Palas'ın içinde tarih ya da tarihin içinde bir Pera Palas. Öylesine birbirleriyle kaynaşmıştır ki, birini diğerinden ayırmak, haksızlık

Nice konukları ağırlayan otelin salonu. Bu salon daha sonra yapılmış ve birçok tarihi olaylara sahne olmuştur.

olacakmış gibi geliyor insana.

Bugün müze haline getirilen 101 numaralı odasında Atatürk'ü ağırlayan 201'de İsmet İnönü'ye, 301'de de Celal Bayar'a hizmet veren Pera Palas'ın her odası bir tarih, bir müze gibi. Yalnızca bizim büyüklerimiz mi kalmış bu otelde. Arnavutluk Kralı Zogo, Şah Rıza Pehlevi, İngiliz Kralı 8. Edward, Bulgar Kralı Ferdinand, Romanya Kralı Karol, Sırp Kralı Pierre, Yugoslav Devlet Başkanı Tito, Jacqueline Kennedy ve daha niceleri. Yalnız bu kadar değil tabii. Pera Palas'ın konuk ettiği diğer ünlüler arasında hani yaşamı romanlara konu olan Cicero ile yaşamı filmlere konu olan Mata-Hari de var. Ama Pera Palas'ın en ilginç konuğu hiç

kuşku yok ki Agatha Christie. Bilindiği gibi poliseye kitapların yazarı 1926'da ortadan kaybolmuş, onbir günlük “yokoluşunun” sırrının “bir anahtar da saklı olduğunu” yazmış, bu paslı demir anahtar ise 7 Mart 1979'da Pera Palas'ın 411 nolu odasında bulunmuştur. Hiç kuşku yok ki Pera Palas'ın loş ışıklarla donatılmış odalarında yalnızca gizem yok, kimi zaman renk, sanat da var. Örneğin Şeker Ahmet Paşa ilk resim sergisini 1897'de Pera Palas'ta açmış. Kısacası tarih mi Pera Palas'ı mekan seçmiş, yoksa Pera Palas mı tarihe tanıklık etmiş. Bilinmez.

Pera Palas ile tarihin flörtünü bir yana bırakıp, Pera Palas'ın gerçek tarihine dönelim. Otelin yapımına 1881'de baş-

lanmış, 1892'nin Ekim'inde açılmış. Aynı zamanda Union Française ve Osmanlı Bankası'na da imzasını atan Fransız mimar Vallaur'y'nin tasarımına göre inşa edilen otelin açılışında Sultan Abdülhamit'in de bulunduğu söylenir. Compagnie Internationale des Wagon Lits et des Grands Express Europeens tarafından Paris'ten İstanbul'a Orient Express treniyle gelen yolcular için inşa edilen otelin işletmesi yine aynı şirketin bir yan kuruluşu olan Compagnie Internationale des Grands Hotels tarafından 1896'da devralınmıştır. Bu nedenle de Pera Palas ile Orient Express'in sembolleri aynıdır. Ama otel daha sonra bir çok kereler el değiştirmiş, en son olarak da Hasan Süzer'in mül-

kiyetine girmiştir. Ama otelin en ilginç sahiplerinden biri Mersin'de değirmencilik yapan Petros Bodosaki olmuştur. İstanbul'a iş için gelen Bodosaki otelde kalmak istemiş, ama oldukça pejmurde giysileri yüzünden otel personeli tarafından geri çevrilince kızıp oteli satın almıştır.

Pera Palas'ın yalnızca tarihte değil, aynı zamanda edebiyatımızda da bir yeri olmuştur. Falih Rıfkı Atay “Zeytinadağı” yapıtında ayan azasından Abdurrahman Paşa ile 1918 yılında Pera Palas Otelinin alt katındaki salonda oturduğunu ve sohbet konusunun Sadrazam Talat Paşa olduğunu yazar. Semih Mümtaz 1948'de yayınlanmış olan “Tarihimizde Hayal Olmuş Hakikatler” kitabında

Mehmet Rauf “Sönen Yıldız”, Saffeti Ziya “Salon Köşeleri” adlı romanlarında Pera Palas'a yer vererek onu tarihin olduğu kadar edebiyatın da bir mekanı haline getirmişlerdir. Jak Deleon'un kitabı yalnızca bu aktardıklarımızdan ibaret değil kuşkusuz. Konaklayan kişilerin tam listesi, otele ilişkin diğer anılar da, belgelere dayandırılarak, akıcı bir Türkçe ile tek tek anlatılmış. Deleon bu kitabı yalnızca belgelerle boğuşarak değil, aynı zamanda otelin 501 nolu odasında beş ay süre ile kalarak koklayarak yaşayarak da yazmış. Kendisinin deyimiyle “keyifli” bir çalışma olmuş. Deleon'un yaptığı işin önemi ise hiç kuşku yok ki çok büyük. Tarihe mal olmuş bir oteli, kitaplara mal etmiş. Az sayıda da basılıp, piyasaya verilmemiş de olsa özverili bir çalışma bu.

Ama kitabın erdemleri denli zaafı da yok mu? Örneğin bunca tarihi malzemeyi içeren otelin, onca görsel malzemesi de olmamalı mıydı? Bir de çeşitli araştırmacıların iddia ettiği Orient Expresse ile Pera Palas Otelindeki ilişki var ki bunu da diğer araştırmacılar bırakıyoruz.

Pera Palas kitabı lüks sayılabilecek bir cilt içinde İngilizce ve Türkçe olmak üzere yalnızca 500 adet basılmış. Yani, bir diğer deyimle Jak Deleon'la Hasan Süzer'in dostu değilseniz, herhangi bir yerde onu bulabilmeniz oldukça zor. Çünkü piyasaya hiç verilmemiş.

Bazen, otellerin tarihini öğrenmek de, orada konaklamadan daha pahalı olabiliyor. Bir gün, sahalarda ya da yeni yeni oluşmaya başlayan kitap müzayedelerinin birinde bu kitaba rastlarsanız hiç şaşırmanın. Çünkü İstanbul'u yazmanın da, sevmenin de bir bedeli var. Biraz pahalı ama, inanın buna değer...

Pera Palas, Yazan: Jak Deleon, İstanbul Otelcilik ve Turizm Ticaret A.Ş. yayını. 1991 İstanbul.

